

Sikrere vannforsyning for turistbedrifter

Av Arne Stavn.

Arne Stavn er ansatt som prosjektleder i Næringsmiddeltilsynet for Hallingdal.

Innlegg på møte i Norsk Vannforening 2. april 1992

Gjennomføringen av prosjektet «Sikrere vannforsyning for turistbedrifter» er basert på et samarbeid mellom Næringsmiddeltilsynet for Hallingdal og Driftsassistansen for vann- og avløpsanlegg i Buskerud.

Arbeidet har vært en del av prosjektene Miljørettet helsevern i Hallingdal og Effektivisering av vannforsyningen i Buskerud.

Prosjektets målsetting har vært gjennom registrering av vannforsyningdata for turistbedriftene på Golsfjellet å initiere tiltak som både akutt og på lengre sikt kan gi dem en forsvarlig drikkevannsforsyning. Videre har målsettingen vært å forbedre samarbeidet i den kommunale saksbehandlingen av reguleringsplaner og byggesøknader.

Golsfjellområdet har en relativt stor fortetting av turistbedrifter uten offentlig vann- og avløpsanlegg. Området er representativt for mange turistområder i Norge. Bakgrunnen for fokuseringen på Golsfjellet er ikke at forholdene her er antatt å være dårligere enn i andre sammenlignbare turistområder. Vannforsyningen til mange turistbedrifter i alle deler av landet er så dårlig at det nå kreves en åpen debatt og klargjøring av ansvar og myndighet.

Det overordnede ansvar for vannforsyningen i Norge er uklart. Dette gjen-

speiles i at samarbeidet mellom de berørte parter i vannforsyningen nedover i systemet ikke fungerer godt nok. Konkret dreier dette seg om samarbeidet mellom vannverkseiere (kommune, private vannverk) og helsemyndighetene (Folkehelse, Statens Næringsmiddeltilsyn, helse- og sosialutvalg, kommunelege). De lokale næringsmiddeltilsyn er også viktige parter i samarbeidet om drikkevannsforsyningen. Definerings av myndighet og ansvar mangler ofte.

Videre synes det som om håndhevingen av lover, forskrifter og normer varierer betydelig omkring i landet. Helsemyndighetene har ikke vært flinke nok til å informere de ansvarlige for vannforsyningen, og har i alt for liten grad benyttet seg av de sanksjonsmuligheter som finnes.

Mange turistbedrifter med privat vannforsyning har tjern, elver eller bekker som kilde. Slike kilder betraktes ut fra en hygienisk vurdering som lite egnet, og råvann som dette skal desinfiseres før det benyttes som drikkevann. Mange bedrifter benytter også grunnvann. Grunnboringsbrønner i fjell er sårbare for forurensing og desinfeksjonsutstyr skal finnes i beredskap.

Sikringen av vannforsyningen til 28 turistbedrifter med egen vannforsyning i Buskerud, Nordland og Oppland ble i 1988 undersøkt av Østlandskonsult A/S.

Deres konklusjon var: «Generelt er det dårlig sikring av vannkildene mot forureningstilførsel, bortsett fra enkelte steder med inngjerding av selve kilden. Det er ingen form for vannbehandling, heller ikke desinfisering».

Av 14 turistbedrifter på Golsfjellet varierende i størrelse fra små campingplassanlegg til store høyfjellshotell har 9 bedrifter grunnvann i fjell som kilde, 5 har inntak i gravde brønner eller i tjern og bekker. Av de 14 bedriftene har 5 en enkel form for vannbehandling, 2 har desinfeksjon, men ingen har noen form for sikringstiltak ved vannkildene.

Det er ikke samsvar mellom de krav som myndighetene setter til en tilfredsstillende vannforsyning og eksisterende forhold på Golsfjellet.

Sikringen av drikkevannet til turistbedriftene her er ikke dårligere enn i andre tilsvarende turistområder. Situasjonen har ikke endret seg vesentlig siden 1988.

Vannanalyser gjort i prosjektperioden viser at bedriftene som har vanninntak i bekk/tjern/innsjø, uten rensing og desinfeksjon ikke har tilfredsstillende bakteriologisk drikkevannskvalitet.

Iløpet av prosjektperioden ble gjester syke ved to av bedriftene som følge av inntak av forurenset vann. I det ene tilfelle skyldtes forurensingen kortslutning mellom borebrønn i fjell og eget infiltrasjonsanlegg for avløpsvann. Det andre tilfelle av syke gjester kom som følge av svikt i desinfeksjonsanlegget på vann fra en overflatekilde.

Ingen av turistbedriftene på Golsfjellet har godkjenning av drikkevannsforsyningen fra helse- og sosialstyret. En antar at denne situasjonen ikke er enestående for Hallingdal.

Dette prosjektet har konkret ført til at kommunelegen og kommuneveterinæren sammen har tatt initiativ overfor bedriftene med dårligst drikkevannskvalitet for å få gjennomført utbedringstiltak. Med noe ulik videre saks-gang har disse bedriftene gjennomført tiltak som har hatt positiv effekt på vannkvaliteten. I tre av sakene har helse- og sosialstyret truet bedriftene med dagmulkt om vedtakene ikke ble fulgt opp.

Fortsatt er det vesentlige mangler ved eksisterende vannforsyning til flere av bedriftene på Golsfjellet, men tiltakene som er gjennomført har vist at det ofte er mulig med relativt enkle midler å forbedre situasjonen betydelig.

Prosjektet har konsentrert seg om Golsfjellet, men tilsvarende erfaringer er innhentet fra Norefjell turistområde der mange hoteller har tilsvarende dårlig vannforsyning.

Planene for drikkevannsforsyningen til Norefjell har vært til behandling i helse- og sosialstyret i Krødsherad kommune med jevn mellomrom siden 1980. Søknad om permanent vannforsyning for området ligger idag inne til behandling hos helsemyndighetene.

Det er grunn til å merke seg tidsperspektivet og ineffektiviteten i saksganger her, ikke fordi den er spesiell for dette området, men fordi den viser en rekke av de svakheter som ligger både i myndighetenes og turistnæringens håndtering av privat vannforsyning landet over.

Summarisk nevnes:

- Myndighetene stiller ikke strenge nok krav til opplysninger om, og oppfølging av vann- og avløpsforholdene når reguleringsplanene skal behandles.

- Samarbeidet mellom helseetaten, næringsmiddeltilsynet og øvrige kommunale instanser fungerer dårlig.
- Det er mangler på ressurser innen helseetaten til å følge opp denne typen saker.
- Det gis byggetillatelse uten at drikkevannsforsyningen er tilstrekkelig utredet.
- På grunn av utbyggingspress settes faglige krav til vannforsyningen på en håpløs måte opp mot nyetablering og vekst.
- Helsemyndighetene lokalt er redde for å sette makt bak kravene sine.
- De får liten eller ingen oppbakking fra sentrale helsemyndigheter.
- Turistnæringen har ikke tilstrekkelig innsikt i betydningen av en forsvarlig drikkevannsforsyning.
- Det skjer en mer eller mindre bevisst trenering av disse sakene fra bedriftene og konsulentenes side.
- Flere bedrifter mangler kapital til å iverksette tiltak, men mange tiltak er enkle og lite kostnadskrevende.

De viktigste forutsetninger for å oppnå en tilfredsstillende drikkevanns-

forsyning til eksisterende turistbedrifter med privat vannforsyning er:

1. De lokale helsemyndigheter og det lokale næringsmiddeltilsyn må samordne sin innsats i drikkevannssaker, gjennom avklaring av myndighet, ansvar og praktisk arbeidsdeling.
2. De lokale helsemyndigheter må ta i bruk sine sanksjonsmidler for å få gjennomført utbedringstiltakene.
3. Bedriftseierene må sette seg inn i konsekvensene av at det er de som har ansvaret for at drikkevannsforsyningen er tilfredsstillende.

Det må ikke være tvil om at drikkevannsforsyningen må være tilfredsstillende for at Norge skal kunne selge seg internasjonalt som miljønasjon med ren natur.

Syke gjester medfører alvorlige negative ringvirkninger, både for turistnæringen som helhet, for eksport av norske næringsmidler og selvfølgelig for den enkelte hotellgjest. Her har både sentrale og lokale myndigheter sammen med næringen et nasjonalt ansvar. Det haster!